

да вярвам, че не съм жертва на инерцията на някои установени схващания, като считам, че „теорията на антракта“ има малко или повече дискуссионен характер. Онова, което особено привлича в хода на разсъжденията на Натеv, е безспорно желанието му да със- са с традиционните опити да се търси родо- вата специфичност на драматургичната ком- позиция в отделни технически похвати или структурни особености. Съвременната дра- матургична практика системно дава опро- вержения на такива опити. Струва ми се, че Натеv е на верен път, като се стреми да открие „качествената основа на драма- тургичния художествен род“ не някъде дру- гале, а в диалектиката на самата драма. И все пак дали тайната се крие именно в диа- лектиката между „сценичния“ и „извънс- ценичния“ поток или, ако си служим с термино- логията на Натеv, в „антракта“? Много от аргументите на Натеv звучат убедително. Но между тях остават и пролуки, известни недостатъчно изяснени пунктове, които в най-добрия случай дават основания за ре- зерви. Необходимо би било освен върху примери от драматургията „теорията на антракта“ да бъде проверена и върху примери от другите литературни родове, за да се уста- нови с подобаваща положителност дали приложението на „антракта“ не се наблю- дава и при тях, макар и не точно в същата форма. По такъв начин най-добре би се видяло доколко безусловно валидна е ней- ната „разграничителна“ способност. Вън от това възгледът на Натеv, поне в тази степен на разработка, в която ни го предлага кни- гата, не дава изчерпателен отговор на въ- проса какво определя в последна сметка дей- ствителната сценичност на една пиеса. Объяс- нението, което се съдържа в цитираните по- горе редове, е твърде общо и неговата прак- тическа проекция остава мъглява. При ос- ветляването на този въпрос, пък и изобщо, добре би било да се поддържа по-тесна връзка с театралната практика, с театър, който Натеv е склонен да игнорира. Тук аз се опитвам да на- бележа някои от най-общите пунктове на недо- статъчна убедителност в защитаваната от На- теv теза след първото запознаване с нея. Раз- бира се, трябва да се има предвид, че в „Дра- матично и драматургично“ ни се предлага само един „лабораторен“, работен вариант

на „теорията на антракта“, която може би в настоящия момент е развита вече много по-детайлно и обосновано, като в нея са отстранени неяснотите или недостатъчната убедителност в онези места, където те могат да се забележат. Но независимо от дискуссион- ността ѝ, тази теория като цяло съдържа множество изводи, интересни предложения, ценни догадки и аргументи в своя полза, които заставят да се гледа на нея със задъл- жаваша сериозност. Тази теория вдъхва респект, защото е плод на едно задълбочено творческо търсене. Тя е пълна с движение, с провокиращата активност на една мисъл, която, опряна на диалектическия метод и на драматургическия опит от миналото до наши дни, иска да отговори на въпроси, останали все още открити или слабо изсле- двани в науката. А всичко това дава стой- ност на приноса на Натеv в тази област.

Отделих толкова внимание на първия раздел от „Драматично и драматургично“ понеже той е фактически основното ядро на книгата. Но би било несправедливо зара- ди него да бъдат пренебрегнати другите два раздела. Интересите на Натеv-критика до голяма степен се ръководят от неговите интереси на театрик. В кръга на тези ин- тереси попадат определени род явления. Към един от тях Натеv подхожда като публицист, какъвто е случаят с повечето от статиите в третия раздел. На други явления той гледа предимно с очите на критик. Между крити- ческите статии, събрани във втория раздел особено силно впечатление правят „Берт Брехт — закъсниелият посетител на нашия театър“ и „Мислимото ще бъде промислено“; в тях качества на Натеv критика са про- явени в най-ярка светлина.

Книгата „Драматично и драматургично“ е съставена от различни по характера си статии. Но всичко в нея е на почти еднакво, неизменно високо равнище. Срещате се с един взиискателен към себе си автор, който не хваща перото, без да има да каже нещо сериозно премислено. Когато прелестите и последната страница, не може да не при- знаете, че сте прочели една книга, която ви е накарала преди всичко да мислите. И това е, струва ми се, нейното най-голямо достойнство.

Васил Стефанов

НОВА КНИГА ПО БЪЛГАРО-СЪВЕТСКИ ЛИТЕРАТУРНИ ПРОБЛЕМИ

Появата на книгата „Образи и проблеми“ е положително явление в нашата литературна наука. Нейният автор Иван Цветков е изве- стен като един от неколцината най-добри познавачи на съветската литература у нас.

Още през 1964 г. издателството на БАН пусна книгата му „Максим Горки и българската литература“, солидно изследване на някои страни от творчеството на великия писател и на редица проблеми на неговото проник-

ване, разпространение и творческо възприемане в България. Написан с ерудиция, с темпераментно и живо перо, този труд допринася доста и за цялостното изясняване на въпросите на българо-руските литературни взаимоотношения. В първата си книга Цветков е чужд на стесненото поставяне и решаване на проблемите. Не пренася механически резултатите от едно национално литературно развитие в друго, не превръща закономерностите в развитието на една литература в задължителна норма за друга, а дири истинските творчески взаимопрониквания, обусловени от сложен комплекс социални, политически и културни фактори. Предмет на изследването са литературно-критическото възприемане и сценическото претворяване на Горки у нас, като задачата взаимодействието с наши поети и писатели е набелязана в перспектива. Частично тя е изпълнена сега.

„Образи и проблеми“ има широк диапазон. Започва със студии, посветени на творчеството на Горки и въздействието му в България и завършва с оценки на най-нови светски писатели като В. Аксенов и С. Антонов. Тук са съчетани знанията и опитът както на изследователя на съветската литература, така и на критика, който се занимава с проблемите на нашата национална литература. И това съчетаване е напълно успешно и плодотворно.

Още в първата студия „Литературна критика и социална педагогика“ се изяснява характерният авторов стил — врязане в темата изведнъж, плътно, без сложни и сухи предважителни уговорки и „постановки“ на проблемите, точно изразено собствено отношение. Цветков е и дълбок почитател на Горки, и едновременно с това намира възможност да установи омази необходимата дистанция между себе си като изследовател и него като предмет на изследването, без което обективната оценка не е осъществима. Отправната му точка при разглеждането на литературно-критическите статии на Горки, както и на литературните му портрети за Каронин-Петропавловски, Короленко, Чехов, Л. Толстой и Л. Андреев, е антибуржоазният войнуващ патос, схващането на литературата и литературната критика като велико революционно дело. „В края на една епоха, изпълнена с пессимизъм, безпътница, нищенска аморалност, пасивност, умора и естетизъм, той идва със самочувствието на глашатая и пророк на нови истини.“ Това съвсем не пречи на дълбоката обективност на оценките в статиите и портретите, давани от Горки. Цветков проявява голяма самостоятелност и индивидуален подход при оценката на отделните Горкиев произведения. Извънредно високо оценява очерка за Лев Толстой, там е и върховното постижение

на Горки като литературен критик. Не се бои обаче да посочи някои слабости в общо-теоретическите или в естетическите му възгледи. Например в „Разрушение на личността“ правилно е подчертано, че наред с утвърждаването на социалните функции на литературата, има и принижаване на личността в духа на богостроителството. Същото е и с преувеличаването на пессимизма на критическия реализъм в статията „За писателите-самоуци“. Подчертава обаче навсякъде единството на теоретическите възгледи и писателската практика на Горки. Цветков успява да разкрие ясно същността на философските и естетическите възгледи на Горки в тяхната еволюция, използвайки при това едно синтетично изложение, избягвайки емпиризма. За него не е достатъчно разкриването само на социалния патос и функции на Горкиевото литературно-критично наследство, независимо от тяхната извънредно голяма важност. Навсякъде Цветков търси и разкрива естетическата, литературната същност и съдържание на литературно-критическите статии и литературните портрети на Горки.

Не е случайно акцентуването, което прави авторът върху една или друга от разглежданите работи. От статиите, написани преди Октомври 1917 година например, той се спира особено обстойно на „Разрушение на личността“. Та нали преди всичко в нея великият писател воюва срещу деградацията на човека в тежките времена след революцията от 1905 година! И още повече той воюва срещу възияването на тази деградация от поетите, срещу обосноваването и оправдаването ѝ от теоретичите — философи, литературни критици. Цветков свързва написването на тази статия с идеята на Горки за възстановяването на обществено-възпитателните функции и роля на литературното творчество. Там се поставя въпросът за мястото на народа, на колектива като създател на културните ценности, в това число и на литературните. Това е тенденцията за развенчаване на свръхчовека, зад която именно се крие опустошаването и разрушаването му.

При разглеждането пък на статията „За писателите-самоуци“ ударението е поставено върху историзма и логиката в мисленето на Горки, когато той се стреми да нарисова картината на бъдещето. Особено важно тук е и привличането на Горкиевото класифициране на видовете схващане на революционера-работник за бъдещето. Цветков дебело подчертава постоянното присъствие на революционно-романтическият елемент в художественото мислене и практика на Горки, без което той не може да бъде истински вилян и разбран. От редовете на тази статия авторът извежда един важен тезис на писателя — за литературата като „мошен възбудител на революционна енергия“ и за това „как революцията освобождава човека не

* Иван Цветков, *Образи и проблеми*. София. Наука и изкуство 1968 стр. 164.

амо социално и физически, но и емоционално и интелектуално". С това се свързва и стремежът на Горки да хвърли колкото е възможно по-скоро и по-убедително духовния мост към бъдещето, оттук и недоволството му от някои класици, като Гогол например, които той смята за негодни да принажат в него.

В литературните портрети на Горки авторът сочи не само обективното съдържание, оценката и обрисовката на даден писател, а също така и момента на изстраването на самия Горки, на откриването някакви елементи от самия себе си. Всеки от тези портрети е като че ли завършена част от собствения му житейски път. Затова са написани по различен маниер и всеки има свое неповтарящо се звучене. „Всеки литературен портрет у Горки има своята тоналност, своята определяща атмосфера. Ако при Каронин-Петропавловски тя е юношеският трепет пред първия срещнат писател, при Короленко — дълбокото преклонение пред литературния съветник и учител, при Чехов сърдечната симпатия към милия му облик, в портрета на Толстой преобладават възхищението и изумлението от колосалната творческа мощ на човека, чието величие може да се сравни само с величието на природата.“

Цветков обръща внимание на особеностите на подхода на Горки, който в различните портрети е различен. Особено е интересен анализът на портрета на Лев Толстой както със сложността на концепцията за великия писател, разгърната в него, така и с твърде оригиналната си, до голяма степен необичайна, мозаична форма. А не е ли това най-подходящата форма за написане портрет на една толкова сложна и противоречива личност като Толстой? Лайтмотивът и тук е подчертаването на обикновеното във великото, на земното в на вид свръхестественото. Не можем да не се съгласим с автора, че една от основните задачи и едно от главните постижения на Горки в този портрет се състои в разбиването на многобройните реакционни легенди от всякакъв вид и идеен цвят, изопачаващи облика на великия писател. Горки се бори за възстановяване на човешкия и земния облик на Толстой и успява в това. Отхвърля „иконописния лик и житие на блажения боярин граф Толстой“, утвърждава „греховната личност на езичника и мужика“, изумителната като чудо на природата натура, блъскаща се между крайностите“.

Интересна е и интерпретацията на портрета на Леонид Андреев, вдъхновен от сложното отношение на Горки към изобразявания от него писател, от своеобразната „дружба-вражда“. Цветков е уловил особеностите на всеки портрет, специфичното движение на мисълта и въображението на Горки, отбелязва сложното сплитане на симпатии и антипатии, на преклонение и критическо отношение, на възвеличаване и развенча-

ване. Той следва сложната крива на този процес, без да преразказва, като добър наблюдател и тънък ценител.

Проследяването на мисълта на Цветков показва, че той вижда литературния портрет у Горки като една лаборатория, където се експериментира и работи с изобилни житейски и литературен материал, с многобройни и многократно премислени наблюдения. Те са критерият, който помага на писателя да се освободи от някои книжни наеви, неправилни теоретически постановки и неверни представи при оценката на литературните явления и личността. Така че всъщност социалната педагогика не се оказва в дисонанс с литературната критика. Те се взаимно коригират и допълват. Въпросът е по-скоро до разумното им използване.

Студията „Литературна критика и социална педагогика“ внася ценни моменти в разбирането на Горки като литературен историк, теоретик и критик. В този смисъл тя внася нови моменти и в цялостното му изясняване като мислител и творец.

В друг аспект е взето творчеството на Горки в следващата студия, както това подсказва и заглавието ѝ — „Максим Горки и формирането на социалистическия реализъм в българската литература“. Тя съвсем не претендира за изчерпателно изложение на този голям и сложен въпрос, а фиксира и изяснява два възлови момента от цялостния процес — идейното и духовно въздействие на Горки и творческите му взаимоотношения с двамата наши големи поети Смирненски и Вапцаров. Цветков се опира на научната и мемоарната литература и на конкретното изучаване на творчеството на тримата участници в това духовно общуване. Трябва веднага да се отбележи, че авторът се е освободил от вредния стремеж на всяка цена да покаже съществуващи контакти, да търси непосредствени текстурални заемки или непосредствено пренасяне образи и похвати от един от изследваните исатели в друг. Подобен метод, практикуван от немалко автори, често пъти им е изигравал лоши шеги. „Допирът тук не е в някаква периферийна епизодичност на тема или образи, а в централните проблеми на социалистическия реализъм, в особения патос на цялостното творчество.“ Цветков воюва с догматическите и механистични постановки и търси типологическата близост, близостта, дошла вследствие на въздействието на еднакви или сродни фактори в двете национални действителности, породили литературното дело на Горки, на Смирненски и Вапцаров. При това влиянието на тези обективни фактори се схваща от Цветков не фаталистически, не като някаква неизбежност. Напротив, голямо място се отделя на значението на творческата личност в

литературния процес, отчита се силата и величината на таланта.

Чрез анализ на литературните и социално-историческите факти авторът с право не се съгласява с постановката, че Д. Полянов е основател на социалистическия реализъм в нашата литература и възприема тезата, че негов родоначалник е Смирненски.

В своите постановки и обяснения Цветков се стреми да бъде прецизен и постига това. Например той признава за безспорно влиянието на Горки върху Смирненски и Вапцаров, но веднага отбелязва сложността в процеса на формирането на всеки от тях и особено набляга на националната прогресивна и революционна традиция (Ботев, Вазов, П. П. Славейков, Дебелянов и други върхове на българската поезия). Литературното взаимоотношение е тук плодотворна спойка, духовно сродяване, не обезличаване на една от двете творчески фигури. В този смисъл са интересни приведените примери със сравненията на Смирненски между Левски и Данко, на Данко с Йохан, на поемата на Горки „Човек“ със стихотворението на Смирненски „Към висини“ и др.

Добре изградена е и частта, която се отнася до Вапцаров. Горки не го поглъща и обезличава, а предизвиква у него „интерес-обич, интерес-горене, изживяване и възприемане с цялото същество. В центъра на този интерес стои горкиевската философия за човека, горкиевското изобразяване на човека, възхвалата на човека“. Тази концепция има безспорно отношение към такива стихотворения на Вапцаров като „Песен за човека“, „Писмо“, „Двубой“ — стихотворения, пределно вапцаровски и едновременно с това съзвучни с произведенията, чиито герои са Данко, Сокола, Буревестника — вестителите на силното и плодovitо човешко начало, носителите на борческа енергия и стремеж към висините. Цветков се интересува тук и открива сродните черти в типове, в същността на обрисуваните характери или ситуации. Не го занимават евентуалните еднакви или близки частни положения, каквито впрочем няма.

Поставените в студията въпроси са част от по-широк кръг въпроси, които чакат своето по-нататъшно разработване и решение. Става дума за един голям процес. „В неговата основа лежат нашето обществено развитие и вътрешните процеси на нашата литература.“ Но мястото на Горки като един стимул и живителна струя следва да бъде още по-пълно изяснено.

Статиите „Националното своеобразие на литературния процес“ и „Продължение на разговора“ са органически свързани помежду си. По характер са литературно-теорети-

чески, но допират също така до въпросите на психологията, имат и известен публицистически уклон. Любопитно тук е и това, че са написани в сравнителен план, разглеждат проблемите и върху български, и върху руски историко-литературен материал. Във втория случай авторът се опира на изследването на Б. И. Бурсов „Националното своеобразие на руската литература“. Да се критикуват отрицателни черти на собствения национален характер е нещо рисковано, защото е трудно да се избегне пристрастието от едната или от другата посока, т. е. или оправдаването, или пресилването им. Цветков е избрал като гаранция срещу този риск авторитетни мнения на хора, неподлежащи на обвинение в неуважение към нашия народ — Иречек, Яворов, Смирненски, Ив. Хаджийски. Това не улеснява много задачата му. Трудно е да се дават кратки решения на такива изключително сложни въпроси. Позицията на Цветков не е черногледска. Напротив, тя съдържа утвърдението на дълбоко положителните качества на националния ни характер, възхищението от най-забележителните му прояви в течение на хилядолетната ни история. Това е обаче и позиция на трезво оглеждане на всичко онова, което, натрпено от външни враждебни сили, продължава и сега да хвърля тъмни сенки върху някои страни от живота ни и особено върху вътрешно човешките отношения. Цветков прилага към нашата действителност и национална психология една мисъл, развита в споменатата книга на Б. И. Бурсов — за дифузията на източните религии и особено на исляма в нашата духовна същност. На пръв поглед това изглежда парадоксално. Нали е неоспорим и очевиден факт, че българският народ, въпреки всички трагически перипетии, излиза от робството като единно цяло и със запазен национален облик? Нали е запазен и чрез устнопоетичното ни творчество и в писмените документи споменът за упоритата борба на народа ни за запазване на всичко свое? И все пак авторът е прав в търпението си, че след Освобождението в нашата национална психология са се проявили някои чужди елементи и особено деленето на „правоверни и гяури“, стичната нетърпимост и екстеремизъм, нанесъл немалки вреди на културния ни живот. В непосредствена връзка с тези разсъждения се оказва мисълта за нуждата от „една философия на българската история, едно обективно изследване на нашия национален характер и национална психология, в които винаги нещо се е изменяло заедно с великите исторически поврати, но и нещо е оставало улегало, постоянно, трайно, поради което говорим за духовния облик на българина... А това ще ни помогне да видим по-ясно и националния характер, националния облик на българската литература.“ Цветков илюстрира мислите си с примери от нашата литература, като се започне от Ботев и Вазов, mine се

през Димитър Талев и се завърши с Емилиян Станев. Именно в най-високите постижения на националната ни литература нашият национален характер се е оглеждал и се оглежда в цялата сложност на историческия си развой. Там се виждат и многостранните му взаимоотношения с чуждеземното, съотношенията между традиционното и новото. Интересни в тази връзка са успоредните с развитието на руската национална литература, особено в класическия й период, и с руския национален характер. Редицата сродни моменти в националната съдба на руси и българи обуславят близостта и в характера на създаваните от тях литературни ценности, и в начина на оценяването им.

Мисълта, която преминава и през двете статии е, че е необходима строга научност, съчетана с класовия и партийен принцип, при изясняването на тези толкова сложни и с решаващо значение за цялото ни национално развитие въпроси. На трезвата оценка на националния ни характер и националната ни литература пречат според автора и „свръх-модерните“ тенденции, и остарелите представи и идеи от народнически и славянофилски тип. Най-добър критерий си остава внимателното вглеждане в миналото и практиката на изграждането на социалистическото общество, която сигурно отсява истинското от неистинското.

Статияте издават солидната подготовка и познаване на проблемите както на нашата, така и на руската литература, проблемите на литературната история и на граничните с нея проблеми от други науки. Публицистическият темперамент не пречи на научността на изложението. Смятам, че набелязаните в статиите „Националното своеобразие на литературния процес“ и „Продължение на разговора“ ценни мисли могат и трябва да се разгърнат по-нататък в една цялостна концепция. Задача голяма и сложна, но заслужаваща труд и жертви.

*

Централно място в статията „Всеволод Вишневски и изговата „Оптимистична трагедия“, както това личи и от названието, заема литературно-критическият анализ на това забележително произведение на съветската литературна класика. Веднага проличава внимателната и върна дозировка в използването на литературно-историческите и биографичните данни, също — избягването на скановестта и традиционализма при конкретния анализ.

Целенасочен е лаконичният увод за новаторския облик на творческите търсения на Всеволод Вишневски. Основният им патос — възвеличаване чрез ново художествено слово грандиозното дело на социалистическата революция, „да предаде новото, необикно-

веното, потресаващото на революционната епоха в нови драматургични форми — разковани, необятни, романтично възвисени; да не се затварят в камерни рамки титаничният, планетарният размах на събитията, високата температура на чувствата и поривите, крилатият устрем на новия свят.“ Самото заглавие на пиесата вече обявява война на традицията чрез съчетаването на несъчетаеми неща — трагедията и оптимизма. Новаторството Цветков вижда и във формата, в това разделяне на действието на десетки картини, органически споени от общата идея и вътрешен смисъл на произведението и едновременно с това така динамично, подвижно свързани помежду си. Като интересен момент той отбелязва също така възраждането и революционното преосмисляне на един похват, използван в античната епоха — водещи лица, чрез които се осъществява съюзното единство. Динамиката на произведението определя стила и динамиката на анализа му. Той е и точен, и напрегнат, подвижен.

Цветков справедливо е отделил най-много място в работата си на анализа на образа на Комисаря — носител на основната авторова идея, политическа и художествена, изпълнение на историческия оптимизъм като универсална философия на великата революционна епоха. Цветков добре схваща същността на този образ, майсторски следи диалектиката на изграждането му, разнообразието му изяви при обсъждането с жестоката враждебна среда. Подчертана е органическата слатост на високия романтически патос, изпълващ цялото произведение и специално главния образ с един дълбоко реалистичен подход, особено когато се отнася до чисто личния живот на Комисаря — нежно и крехко създание, на чито плещи историята и революцията са положили изпълнението на един почти непосилен, но високо благороден дълг. Гибелта на Комисаря е и неговата окончателна победа над враговете, окончателно утвърждаване на идеите, на които служи и в името на които умира.

Във връзка преди всичко с образа на Комисаря авторът поставя въпроса за новото осмисляне на трагичното и на трагедията в литературата на социалистическия реализъм, както и въпроса за художественото изпълняване на марксисткия тезис за свободата като осъзната необходимост. Цветков поставя особено силно ударението върху контраста между болшевишкото и анархистичното, дребнобуржоазното схващане за свободата, така ярко изразен в пиесата на Всеволод Вишневски и така много наумял отново в наше време, превърнал се в един от централните въпроси на литературата и философията в нашата епоха. Независимо от различните си модификации, въпросът по дълбокия си смисъл и сега стои пак по същия начин. Цветков не отбягва да му отговори в своята статия в марксистически смисъл.

Към проблемите на българо-съветските литературни взаимоотношения Цветков се връща отново в студията „Михаил Шолохов и България“. И тук, още в сбитите уводни думи, проличава добрата ерудиция на автора, тънкото умение да се насочи към най-важното и определящото в творчеството на големия съветски писател. Особено силно е подчертана обективността на Шолохов при художественото възсъздаване на живота и човешките характери, качество, което е било на времето ожесточено атакувано от раповската критика, но което никога не е било в разрез с болшевишката партийност на произведението му.

В последните години твърде много се говори за характера на трагичното у Шолохов, като се има предвид най-много „Тихият Дон“. Разбирането на този въпрос е своеобразен пробен камък за цялостното отношение на даден изследовател към Шолохов. Цветков не отминава с мълчание край него. Мнението му е, че „Шолохов сътвори социалистическата трагедия“ и че най-пълно показва „родилните мъки на социалистическия свят“.

От тази отправна точка тръгва Цветков, когато започва конкретното изследване на проникването на Шолохов и специално на „Тихият Дон“ в България. Наличието и на трагични, и на героични черти в нашата действителност от 30-те години създава напълно благоприятна обстановка за възприемането на творбите на големия съветски писател. „Този Шолохов преди 30 години попадна и в нашата родина, още неизживяла спомена от една революция и една народна трагедия, но събираща сили за нови сражения.“

Цветков проследява процеса на проникване на Шолоховите романи в България, разказва за превеждането и издаването им. Строго исторически, без предявяване на съвременни изисквания, е подходът му когато разглежда начина на възприемането от нашата литературна критика на тези произведения. Тръгва да се съгласим с правилното му суждение, че Шолохов подпомага немалко наши прогресивни литературни дейци в отърсването им от влиянието на сектантски възгледи.

В студията не са отминати, а силно са подчертани заслугите на наши прогресивни писатели и критици за въвеждането на Шолохов в кръгозора на нашия читател. Тук са

Георги Бакалов, Людмил Стоянов, Марко Марчевски, Гьончо Белев, Георги Жечев, обикновеният печатар — разпространител на Шолоховите творби Стойчко Василев. Въз основа на прouchени материали авторът вярно твърди, че въздействието на Шолохов излиза далече извън нашите литературни кръгове и се обхваща твърде широка читателска маса.

Що се отнася до творческо, естетическо въздействие върху наши писатели и върху техни творби, Цветков категорично сочи само два примера — романите „Тютюн“ на Димитар Димов и „Мъртво възмущение“ на Ивайло Петров. Той има предвид типологическа близост, засягаща главно общата концепция на тези автори за човека, както и подхода към неговото изобразяване. Няма съмнение, че близостта на нашата нова литература с Шолохов не може да се измерва с тези два примера. Можем да приемем обаче, че те са едни от най-ярките.

Въпросът за отношението на нашите писатели към творчеството на Михаил Шолохов е много по-широк и много по-сложен. Неговото решаване изисква много по-пълно, по-цялостно и по-аргументирано изследване. За него ще бъдат необходими вероятно усилията и на повече изследователи-специалисти. Студията на Ив. Цветков засяга и сполучливо изяснява някои от неговите многобройни аспекти.

Книгата на Иван Цветков „Образи и проблеми“ третира много на брой и разнообразни по характера си въпроси. Всеки от тях може да бъде предмет на отделен специален разговор. Навсякъде проличават научните интереси на автора й, умението му да налуква навременните и важните проблеми. Едни от тях са намерили пълното си, други частичното си решение. Към вторите авторът вероятно ще се върне по-късно. Навсякъде обаче проличава неговата осведоменост и свободно боравене с твърде сложния и разнообразен материал.

В „Образи и проблеми“ Иван Цветков показва изработен собствен подход и стил на литературен критик и историк. Книгата е очевиден успех за автора си и е един наш, български принос в изучаването на въпросите на съветската литература и на българо-съветските литературни взаимоотношения.

Георги Германов

SOMMAIRE

* * *	La science littéraire bulgare durant le quart de siècle socialiste jubilaire	3
<i>Amis de la Bulgarie parlent de notre culture et littérature</i>		
Martin Nagg (Norvège) — Ce que je pense de la poésie bulgare d'aujourd'hui et d'autres choses		11
Vitaly M. Ozérov (URSS) — Développement progressif impétueux		12
Valentin Desliu (RSR) — La littérature et la culture bulgare en Roumanie		13
Semion Machinsky (URSS) — La Bulgarie peut être tranquille pour l'avenir de sa littérature		15
<i>Poesie, née de la vie</i>		
Elisavéta Bagriana — La vie est la source de la grande poésie		19
Académicien Lioudmil Stoianov — De la poésie civique de notre époque		22
Christo Radevski — Vers la Poésie — avec attention		24
Mladène Issaïev — D'un humanisme agissant dans la poésie civique		26
Bojidar Bojilov — La Poésie — une arme		29
Blaga Dimitrova — Même si i'en avais justification. . .		31
Lilyana Stéfanova — Devoir et Poésie		34
Pètr Karaangov — La poésie civique — destin de vie et de création		36
Anastase Stoïanov — Motifs d'intimité dans la poésie civique		38
Ghéorgi Djagarov — Pances pour la poésie civique		39
*		
Stoïan Iliev — L'esprit novateur du réalisme socialiste		42
Lioubomir Ténev — Les pièces de théâtre contemporaines les plus récentes		48
Elka Constantinova — Histoire et époque contemporaine		76
Nicolai Dontchev — La littérature bulgare d'aujourd'hui à l'étranger		85
<i>Portraits et profils littéraires</i>		
Académicien Pantéléï Zarev — Ghéorgi Karaslavov et son roman „Gens ordinaires“		95
Tontcho Getchev — Christo Radevski et son recueil de vers „Au Parti“		108
Katia Yanéva — La thématique antifasciste dans l'oeuvre de Pavel Vêjinov		132
<i>Cents ans d'Académie des Sciences de Bulgarie</i>		
Académicien Pètr Dinékov — Cent ans d'Académie des Sciences de Bulgarie		151
Dotcho Lékov — Les problèmes de la littérature bulgare sur les pages de la „Revue Périodique“ (1870—1876)		157
D. L. — Nouvelles données sur les rapports de Karavélov, Droumev et Jinzifov avec la Société Littéraire Bulgare		167
*		
Vassil Stéfanov — „Dramatique et dramaturgique“ d'Athanase Natev		174
Ghéorgi Ghermanov — Nouvel ouvrage sur les problèmes littéraires bulgaro-soviétiques		176

Адреси — на редакцията: сп. Литературна мисъл, бул. Витоша 39, София Ц., тел. 88-42-89
на администрацията: Издателство на БАН, София 13, кв. Гео Милев, ул. 36, бл. IV
тел. 72-44-11. Абонаменти се внасят във всички пощенски станции или по с-ка №96Т 115 БАН—
Софийски градски клон

Технически редактор И в. Димитрова

Дадена за набор на 21. VII. 1969 г.

Печатни коли 11,50

Формат 71×100/16

Отделна книжка 0,75 лв.

Подписана за печат на 25. IX. 1969

Издателски коли 13,68

Поръчка № 525

Годишен абонамент 4 лв.

Тираж 1700

Изд. индекс 3864

Набрана и отпечатана в печатницата на Издателството на БАН